

Subcommissie voor het Botanisch onderzoek van de Zuiderzee en omgeving.

In 1926 hield W. C. DE LEEUW op de Paaschvergadering van de Commissie voor Floristiek een krachtig pleidooi voor een gezamenlijk onderzoek van de Zuiderzee en haar randgebieden. Dit werd het begin van de Zuiderzeecommissie; het werkprogramma was groot en de tijd drong; hoewel de floristen beseften dat de taak, die zij op zich gingen nemen, wellicht hun krachten te boven zou gaan, omdat bijna allen slechts hun „vrije tijd” voor het doel beschikbaar konden stellen, toch besloten zij te doen wat mogelijk was. Dat zou in de eerste plaats zijn het vastleggen van het florabeeld van de eilanden en de Zuiderzeekust; dan zou spoedig ook aan bod komen het onderzoek van nieuw gewonnen land en ten slotte van alle wijzigingen, die op zouden treden in het water en op het land, door verzoeting, enz.

De Nederlandsche Botanische Vereeniging keurde het plan goed en stichtte in begin 1927 de Subcommissie voor het botanisch onderzoek van de Zuiderzee en omgeving, als onderdeel van de Commissie voor Floristiek. Eerst was het een kleine groep, die aan den arbeid toog: floristen, sociologen, systematici; maar allengs groeide het aantal medewerkers en breidde de subcommissie zich als een werkommissie regelmatig uit.

In het eerste tiental jaren gelukte het bijna de geheele Zuiderzeekust in uitgebreiden zin en de Zuiderzee-eilanden in den vorm van kleine Flora's te beschrijven; voorzoover de gegevens niet gepubliceerd zijn, bevinden zij zich in het archief van de subcommissie of in het archief van het I.V.O.N. Daarnaast werden ook in algemeeneren zin de zoutminnende en zoutmijdende plantensoorten in studie genomen, waarbij vermeld mag worden dat *Caltha* in een zeer omvangrijk gebied rond de Zuiderzee vrijwel „sloot voor sloot” werd onderzocht en op kaart gebracht.

De proefpolder te Andijk was het eerste nieuw gewonnen land, dat

werd bestudeerd; de Wieringermeerpolder het tweede. Hier bleek al spoedig dat de floristen niet bij machte waren dit uitgestrekte gebied met al de optredende snelle flora-wijzigingen op voldoende wijze te onderzoeken. Door het wijze beleid van de Directie van de Wieringermeer echter werd aan een landbouwkundig ingenieur opgedragen de wilde flora ervan te onderzoeken, hetgeen in samenwerking met de subcommissie kon geschieden. Op deze wijze kon het florabeeld van den eersten Zuiderzeepolder worden vastgelegd. Een onderzoek van den Noordoostpolder nadert op gelijksoortige wijze zijn voltooiing.

De moeilijker levensomstandigheden, die in de jaren vóór den oorlog en vooral gedurende den oorlog optraden, belemmerden het Zuiderzee-onderzoek hinderlijk en ten slotte vrijwel geheel; nu de herkregen vrijheid weer mogelijkheden biedt, zal een tweede hoofdstuk voor de Zuiderzeecommissie beginnen.

In het Nederlandsch Kruidkundig Archief verschenen tot heden 46 publicaties van de subcommissie, tezamen 1659 bladzijden druks tellend. Een band tusschen de medewerkers aan het onderzoek vormde het „Correspondentieblad Zuiderzee-onderzoek”, dat op ongeregelde tijden gestencild werd rondgezonden; tot heden telde het 769 bladzijden. Een omvangrijk archief werd door de subcommissie verzameld, bestaande uit aantekeningen en handschriften, platen en knipsels, publicaties en overdrukken, gedeeltelijk door ruilverkeer verkregen (b.v. Directie der Zuiderzeewerken, Nederlandsche Dierkundige Vereeniging, Club van Zuiderzee-waarnemers). Een eigen herbarium ging spoedig in het Vereenigingsherbarium over.

Verschillende reservaten werden gesticht en in het onderzoek betrokken; hiervoor werd medewerking verkregen van de Directie van de Wieringermeer en van de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten; het Fryske Gea huurde een terrein bij Laaxum, dat voor het onderzoek van belang was.

Er was in de afgelopen jaren regelmatig contact met allerlei Instituten en Vereenigingen: de Directie van de Zuiderzeewerken en de Directie van den Wieringermeerpolder mogen daarbij het eerst genoemd worden; een der leden van de subcommissie was voorts als adviseerend lid vertegenwoordiger in de Commissie van advies omtrent landbouwtechnische aangelegenheden betreffende den proefpolder te Andijk.

De Nederlandsche Dierkundige Vereeniging benoemde een lid in de subcommissie, welk lid tevens het contact bracht met het Laboratorium van de Geneeskundige- en Gezondheidsdienst van de gemeente Amsterdam, die watermonsters op zoutgehalte onder-

zocht; B. en W. van Amsterdam verzochten mede te werken tot het onderzoek van de boezemwateren in N.-Holland. Het Bodemkundig Instituut onderzocht bereidwillig bodemonsters. De Rijks Geologische Dienst verschaftte verschillende malen gegevens.

Het Nederlandsch Natuur- en Geneeskundig Congres verleende in 1938 een subsidie voor een onderzoek omtrent de kiemkracht van zaden en vruchten, die ondergedoken waren; de Visscherij-inspectie bood hulp bij het zeegrasonderzoek en bij de studie van de submerse begroeiing van het IJsselmeer.

Het bovenstaande moge voldoende zijn om aan te toonen dat hard en doeltreffend aan het Zuiderzee-onderzoek is gewerkt, maar het geeft geen beeld van de vreugde, die de deelnemers genoten hebben bij hun arbeid; dat geldt niet alleen het botanisch genot bij de *Myosurus*-vegetaties in het land, waar zeegras werd bewerkt en de *Ophioglossum*- en *Euphrasia litoralis*-weiden op Wieringen, de *Aster*-epidemie in de Wieringermeer en de hoge biesvegetaties in den Noordoostpolder, de duinassociaties langs den Veluwerand, en de *Lepidium latifolium*-vegetaties aan de Overijsselsche en Geldersche kust. Het geldt ook voor het natuurschoon en de excursie-vreugde: de luwte der witglanzende wierdijken voor de bolle Noordenwinden, de intimiteit van oude eendekooien, de onafzienbare Wieringermeer met zijn allereerste begroeiing, het verblijf in oude stadjes als Elburg, Vollenhove en Blokzijl, het op de excursies bijeen zijn van floristen, die wellicht het eenige vak beoefenen, waar geen naijver bestaat!

J. L. v. SOEST.